

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

LACONIS FLANDRI
PRESBYTERI

Lingua Teutonica
Exexlex.

CAPVT PRIMVM.

De Litteris.

Litteris utitur hæc lingua 25.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P.
Q. R. S. T. U. V. W. X. Z.

Quas omnes pronuntia ut in latina: Sed excipe & observa quæ sequuntur.

A. Nunquam syllabam finire deberet nisi in diphthongum coalescens cum e: ubi tamen finit, sonum habet obscurum, ut hebraicum *Kamets*. Sic in *sake* (pro *sacc* he) aliter sonet quam in *sack*.

C. Nunquam poni deberet sine subsequente *h*, aut *h*. Intellige in purè teutonice;

A

nicis;

nicis; quale ideo non existimo verbum
rieren / cum compositis suis & deri-
vatis.

D. Inter duas vocales Brabantis pronun-
tando eliditur; substituta quodammodo
littera i: Sic **Dader** efferunt ut
Da'jer.

E. Ubi dictionem claudit, Brabantis qui-
escit non secus ac gallis: **bedde** quasi
bedd.

F. Ante t. sepe degenerat in th: sic **fland:**
vichthien / **vichtigh** / sic **nochte** / **nich-**
te / **achter**; pro **vijschien** / **vijsstigh** /
n'ofte / **nifte** / **after**.

G. Nunquam in teutonicis ponitur nisi
hoc modo cum subsequente h. gh: va-
let autem gh. sicut apud Italos, id est,
ut **græcum gemis**: nisi quod post h
nonnihil emolliatur; degeneretque in
hebraicum hui: ut in **hanghen** / **sur-**
ghen.

H. Vocalis nunquam syllabam finit, sed
loco ejus diphthongus ie.

I. Consonans vim habet qualem latine in
voto **me** / **je** / **ju** pro **mens**, **ja**.

J. Semper leniter ut latine in **cas** & **pas-**
sim

sim in medio dictionis : seu ut hebrai-
cum *sain*.

10. Vocalis non terminat syllabam : sed
ejus loco ue.

11. Sonat ut olim consonans V. videlicet
Lips. de pronunt.

12. Molius suppletur per *ck* : *daghe-
lijck* / *blicksem*.

13. Passim ut *f*.

CAPUT SECUNDUM.

De *diphthongis* & *triphthongis*.

P Recipere diphthongorum & triph-
thongorum sunt hæc 20.

aa. ae. ap. aep. au. ee. ep. eu. eeu. ie.
ieu. p. oe. oep. oo. oop. ou. ue. up.
uu.

Ferne addideram *tetraphthongos* *teu*
& *teiu* : sed inveni *te* esse potius con-
sonantem. Forte sic appellari poterant
hæc tres, *aep. oep. oop.*

Sonant autem hæc *diphthongi* & *triph-
thongi* (*imò si volueris, & tetraph-
thongi*)

4
thongi:) ut sequitur obsona ni mi
Ma. Holl. ut longum a. paard / equus
ae. Ut a. obsonum seu hebeckmette
m. ier / sed.

ep. Sono mixto ex a. & p. hano /
nis. Sono mixto ex a. & p. hano /
seminare.

au. Ut latine: semper eam sequitur
-brauu / mulier.

Ge. Ut longum e: dum nimirum secun-
dum t. non nisi per accidens accedit, &
non est in radice: ut leest / lego, a lese /
lego. Alias ut ie. gall. & hispan. Sic in
res tier. . . .

ei. Vel ep. ut lat. ei. ep / quum.
eu. Ut latine. neut / nescio.
eui. Sono mixto ex e. & u. semper se-
quitur to. eui / saeculum.

Ma. Ut in latinum quod syllabam claudis
(nisi quod nonnihil audiatur s.). die-
men / ferre, quasi d. ier.

ieu. Sono mixto ex i. & u. semper ante
p. Ut longum i. sed Brabantis ut ep. q. u.
(:mod) s A Ge.

oe. Fermè ut gall. *ou.* *hoe* / *quomodo.* ^o
ou, vel *oou.* Sono mixto ex *oo.* & *u.*

hoo / *fenum.*
oep. Sono mixto ex *oe.* & *p.* *moep-e* /
amita.

oo. Ut longum v. seu græcum *u.* Alijs
ut gall. *ai.* aut hisp. *ue.* idè apud his-
panos *oon.* est *uey* : *uey*, *bo.* similiter
apud eisdem *oep.* est *uy* : *my*, *valde.*

ou. Ut gallice & græcè, vel ut hisp. & ital.
u. Brabantis tamen ut *au.* *goudit* / *aurum.*

oe. Ut *u.* latinum ubi syllabam claudit.
maer / *maras.*

up. Sono mixto ex *u.* & *p.* Brabantis fer-
mè ut *aep.* *huys* / *domus.* pro hac triph-
thongo quidam utuntur littera *ui.* in
præpositione, *ui* / *pro.* *uip* : sed tunc
ista littera est vocalis.

ui. *Holl.* ut *u.* longum. *Duur* / *ignis.*

CAPUT TERTIUM.

De nomine; generibus; numeris; comparatione & derivatione nominum.

Tria sunt nominum genera: Masculinum, Femininum, Neutrum.

Den man / de hantwe / het inuy.

Masculini generis sunt nomina substantiva maribus propria: *den meester / den tam: magister, aries.*

Feminini quæ propria feminis: *de nichte / neptis aut cognata; de leetwinne / leetna.*

Item feminina solent esse quæ desinunt in e: *de aerde / terra; de sterre / stella.*

Neutra sunt omnia generatim diminutiva: *het dochterken / filiola; 'soontjen / fibolus.*

Reliqua ex usu noscenda sunt.

Duos nomina numeros habent, singularem & pluralem.

Singularis vel desinit in vocalem (& plerumque) vel in consonantem.

Si desinat in e / fiet ex eo pluralis additione litteræ n: *pennē / calamus; pennen / calami.*

Si

7
Si verò desinat in aliam vocalem (: quæ vix
unquam alia erit quam u :) vel in con-
sonantem ; addenda erit syllaba en :
hoect / liber ; hoecten / libri ; hoep / vacca ;
hoepen / vacce. Verum consonans ter-
minans singularem , quandoque dupli-
canda erit ; Bos / pile ; Bassen / pile. Sed
hoc nunquam fit ubi ultima singularis
syllaba ob diphthongum aut duplicem
consonantem est longa : stoel / sedes ; plur :
stoelen / non stoellen : dagh / dies ; plur :
daghen.

Præterea si consonans finalis sit f ; emol-
lienda est in consonantem v : brief /
epistola ; brieven / epistole.

Desinentia in dt. faciunt pluralem in den :
sed oporteret illa scribere per solum v.
handt / manus ; plur : handen : scribe in
singulari hand. Stadt / bladt / herdt /
kindt / item half / in plurali habent ,
raderen / bladeren / berberen / kin-
deren / halberen : vel usitatus raders /
bladers / berders / kinders / halbers.
Similiter ep / ovum ; plur. eperen , vel
epers.

Generaliter quæ desinunt in l / m / n / r ;

usitatus pluralem in *s*. formant, præfertim si sint poly syllaba: *dom* / *patrus* vel *avunculus*; plur: *doms*; *man* / *pir*; plur: *mans*: *mantel* / *chlamys*; plur: *mantels*; *fenster* / *fenestra*; plur: *fensters*.

Casus nomina Teutonica non admittunt; nisi casum vocare libeat, dum littera *s*. ijs apponitur, ubi scilicet aliquid alterius esse dicitur: *pester* / *patrus*; *pesters* *hoer* / *petri liber*; *de pesters kamer*; *magistri cubiculum*.

Adjectiva quoque genus & numerum admittunt.

Adjectivum sicut ponitur in lexico, est neutri generis, & semper in consonantem definit: adde vocalem *s*. eâ lege quâ formatur pluralis nominum in consonantem desinentium, & habebis genus femininum: adde in super litteram *n*. & masculinum feceris, *schon* / *pulchrum*; *schoone* / *pulchra*; *schoonen* / *pulcher*: *fat* / *ebrium*; *fatte* / *ebria*; *fatten* / *ebria*. *lief* / *carum*; *liebe* / *cara*; *liebert* / *carus*.

In numero plurali generaliter habent adjectiva omnis generis, sicut, in feminino singulari

9
singularis : schoone / foem. sing. pulchra,
& plur. om. geti. pulchri, pulchrae, pulchra.

Adjectiva etiam comparantur. Adde ad-
jective neutri generis syllabam et. eâ le-
ge quâ genus femininum & masculi-
num inde formantur, & habebis gradum
comparativum : hoogh / altior; hoogher /
altior; vet / pingentis; veter / pingentior; groef /
grossus; groeber / grossior.

Loco syllabae et. dum adjectivum in haec
u. desinit, adde euphonie gratia syl-
labam der : schoon / pulchrum; schoonder /
pulcherrimum; mild / turpe; milder / turpius.

Pro superlativo adde neutri generi litteras
st. schoon; schoonst / pulcherrimum; vel
etiam alder-schoonst / omnium pulcherrimum.

Anomale comparantur quaedam : eadem
scilicet quae latine passim & graece ac
gallice goet / bonus, beter / best; a veteri
vocabulo bet.

Onaedt / malus; ergher / erghst, a positi-
vo minus usitato ergh.

Groot / magnus; meerder / meest; ab ad-
verbio meer.

kleyn / parvus; minder / minst; ab abver-
bio

bio min.

Meel / *multus*; Meer / *meest*.

Wenigh seu luttel / *paucus*; min / *minst*.

Sed hæc duo ultima potius adverbis accensenda forent.

Hæc omnia si secundum regulas comparaveris, ut si ex groot / *facias* groeter / *grootst*; intelligèris planè, sed inusitatè loquèris.

Gradus superlativus hic semper relative

sumitur; nunquam absolute, ut in latini-

nis: v. g. dum dicunt, *doctissimus* est, id

est, *valde doctus*; similiter comparativus

nunquam pro superlativo ponitur: *do-*

ctior omnium pro *doctissimus*.

Denique restat nomen à nominibus derivatio.

A substantivo masculini generis derivatur

substantivum feminini generis cum unâ

plerumque ex his duabus terminatio-

nibus, inne / *vel esse*: *weerdig* / *hospes*;

weerdinne / *hospita*; *meester* / *magister*;

meesterse / *magistra*.

A substantivis sunt etiam alia substantiva

quæ *diminutiva* vocari solent; idque cum

aliquætra harum terminationum, *ken* /

vel

vel tſen. dochterken / *filia* : ſoontjen /
filialis : hoeckſken / *libellus* : hondeken /
caellus ; à dochter / ſoon / boeck / gont.
tjen. paſſim additur deſinentibus in, n /
euphoniae gratiâ.

A ſubſtantivis etiam adjectiva derivantur ;
ſolentque illa terminari in igh / litch
aut achigh ; ſic à wet / *lex*. fit wetigh
& wettelſick / *legitimus*. Terminata in
achigh / ſolent habere ſignificationem
debiliorem ; imò illa terminatio aliorum
adjectivorum ſignificationem emollit :
wit / *albus* ; wittachtigh / quaſi ſubal-
bus ; gall. *blanchâtre*.

Ex adjectivis fiunt viciffim ſubſtantiva,
nimirum abstracta : primò terminata in
heyt : goet / *bonus* ; goetheyt / *bonitas* ;
deinde terminata in de vel te : groot /
magnus ; grootte / *magnitudo* : langh / *lon-
gus* ; langhde / *longitudo*.

Quaedam etiam abstracta fiunt à ſubſtanti-
vis concretis : præſertim officiorum no-
mina : deſinuntque illa sæpe in ſchay :
nonnunquam in dom / maxime in Eccle-
ſiaſticis. Burghemeesterſchay / *conſu-
latus* : hiſdom / *Episcopatus*.

C.A.

... (non) : dicitur in ... (non) ...

CAPITULUM QUARTUM

... (non) : dicitur in ... (non) ...

De pronomine.

Pronominibus substantivis dabitur
duos casus : rectum & obliquum.

Rect. Ich / obliq. mi : sicut gallice je ;

^{moj}
R. Du ; obli. u : gall. tu ; toy vel te.

R. Si ; obli. hem : gall. il ; luy.

R. Sy ; obli. haer : gall. elle ; luy.

R. obli. sich : gall. soy, vel se.

R. Wy ; obli. ons : lat. nos ; nostri vel nobis.

R. Ghy-lieden ; obl. u-lieden : lat. vos ; ve-
stri vel vobis.

R. Hy ; obliq. hun : gall. ik vel elles ; eux
vel elles, item leur.

Ab his derivantur sequentia adjectiva.

mi / mine / minen ; meum, mea, meus
u / uwe / uwen ; tuum, tua, tuus.

si / e / en ; suum, a, us. vel eius ; gr. αὐτοῦ

haer / el / en ; suum, a, us. vel eius ; gr. αὐτῆς

ons / e / en ; nostrum, a, er.

u-lieden / om. gen : vestrum, a, er.

hun / ne / nen ; suum, a, us. ipsorum vel ips.

rum : gr. αὐτῶν

CA-

CAPUT QUINTUM.

De Articulo.

Articulo græco ἄ, ἡ, τό (cui nihil cor-
respondet latine) teutonice *das*
apte correspondet articulus,

den / de / het : gen : *des* : plur. *de om.*
generis : *genit. der.* cæterum loco *het /*
passim ponitur littera *t* apostrophata.
r kindt pro, het kindt.

Articulo latino *qui, quæ, quod*, respondet
teutonice *den welchen / de welche / het*
welch. plur. om. gener. *de welche.*

Sed hujus articuli loco, brevitatis gra-
tia, sapienter utimur alio : scilicet, masc.
& fem. *die* / neut. *dat.*

dien / die / dat / idem valet quod *ille, illa,*
illud, plur. *die*.

desen / dese / dit, idem quod *hic, hæc, hoc*,
plur. *dese*.

AD

CA-

CAPUT SEXTUM.

De Præpositione.

DE præpositionibus hic solum tractandum quatenus cum verbo, & inde cum verbalibus, veniunt in compositionem: nam extra compositionem nihil regunt, & earum significatio facile ex lexico haberi potest.

Quædam sic præfigurantur verbo in compositione ut extra eam & seorsum à verbo nihil significant: ut *hie / ber / ont / er / mis / &c.*

Aliæ extra compositionem habent suam significationem: ut *in / npt / ober / on-ber / op / af / weder / teghen / tus-schen / &c.*

Inter quæ duo propositionum genera quid intersit, infra videbitur *de verbo*, item *de accentu*: priores autem vocabimus *non per se stantes*, posteriores *per se stantes*.

CAPUT SEPTIMUM

DE VERBO

EX infinitivo, inductivi imperfecto, & radice præteriti in lingua Teutonica omnes verbi inflexiones scaturiunt (radicem hic voco post hebraeos illam inflexionem quam verbum habet in præterito) sic in verbo, *heminnē* / omnia fiunt ab infinitivo, *heminnē* / imperfecto, *heminnē* / & radice, *hemint* / eo modo qui mox videbitur. Porro infinitivus verbi in lexico querendus est; imperfectum verò & radix investiganda secundum regulas suo loco tradendas.

modus indicativus.

Ex infinitivo ut in lexico reperitur, sic indicativi tempus præsens, demando, illi finale litteram *n*: sic ex *heminnē* / *amē*, sic

Tempus præsens.

Ich heminne / *amē*, *du hemint* / *amē*, *er hemint* / *amē*, *wir hemint* / *amē*, *ihre hemint* / *amē*, *sie hemint* / *amē*.

mint : **top** heminnen / **ghp**-lieden be-
mint / **sp** heminnen.

Coincidunt hic secunda & tertia persona
singularis: & quod omnibus modis tem-
poribusque commune est, secunda per-
sona singularisque numeri coincidit & idem
est & prima & tertia pluralis.

Secunda persona quondam aliter scribeba-
tur **heminnen**, **heminnenet**; similiter dice-
batur **ghp** **leset**; **ghp** sed e tandem **ghp**
leset, diciturque nunc **ghp** **hemint** /
ghp **leset** / **ghp** **hemint** / **ghp**
leset *imperfectum.*

Ach heminde / **ghp** heminde / **top** **he-**
minde; **top** heminden / **ghp**-lieden
heminde / **sp** heminden.

Ubi nota omnes personas concidere, præ-
ter primam & tertiam pluralis; quæ rur-
sus, ut semper, inter se pares sunt.

Ceterum præter imperfectum istud regu-
lariter in **de**; quodam verba aliud habent
irregulare semper in consonantem desi-
nens, cujus est exemplum :

Sich **laet** / **ghp** **laet** / **top** **laet** ;

wp lasen / gbp læst / sp lasen.

Nota hîc tria paria personarum sibi simili-
um; quod idem in omni imperfecto irre-
gulari locum habet; nisi certè prima
persona singularis in t definat, ut fit in
soght / *quærbâm*: tunc enim illa sicut &
tertia, similis erit secunda: ick soght /
gbp soght / hp soght.

Porro secunda pers: læst rursus pro laset /
quasi las't.

Pro imperfecto & præsentî notandum;
quod verba composita ex præfixâ voce
per se stante, in his duobus temporibus
talem vocem ab initio rejiciant, sic ut
illa tunc transeat in naturam adverbij:
ick jaeghe upt / ick joeghupt / ab in-
fin: upt-jaeghen.

Præteritum perfectum.

Fit ex radice & verbo auxiliari, hebbe:
ick hebbe / gall. *j'ay*; gbp hebt / hp
heeft; wp hebben / gbp-lieden hebt /
sp hebben.

Itaque cum radice, hemint;
ick hebbe hemint / gall. *j'ay ayme*; gbp
hebt hemint / &c.

B

Fin

Præteritum plusquam perfectum.

Fit ex eadem radice & imperfecto ejusdem
verbi auxiliariis hebbe :

ick hadde / gall. *i' auy* ; ghy hadt / hy
hadde ; wy hadden / ghy-lieden hadt /
sy hadden.

Addita igitur radice ;

ick hadde bemint / *i' auy ayme* ; ghy
hadt bemint / &c.

Futurum.

Fit ex infinitivo & auxiliari, sal / quod
fermè correspondet græco μέλλω.

ick sal / ghy sult / hy sal ; wy sullen /
ghy-lieden sult / sy sullen.

Itaque cum infinitivo, beminnen ;

ick sal beminnen / *amabo* , gr. μέλλω
φιλέω ; ghy sult beminnen / &c.

Futurum præterito mixtum.

Fit ex auxiliari, sal / & præterito infiniti-
vi : itaque cum præteritum infinitivi
hic sit, bemint hebben ;

ick sal bemint hebben / *amabero* ; gall.
i' auy ayme ; ghy sult bemint hebben /
&c.

Modus

Modus conditionalis,

Est is quo aliquid dicimus nos facturos aut passuros cum expressa vel subaudita conditione, *si* aut *nisi* : servitque illi auxiliare soude :

ick soude / ghy soudt / hy soude ; wy souden / ghy-lieden soudt / sy soudeu.

Tempus praesens.

Fit ex isto auxiliari & infinitivo verbi :

ick soude beminnen / amarem , gall. *j'aymerois* ; ghy sout beminnen / &c.

Præteritum.

Fit ex eodem auxiliari & præterito infinitivi :

ick soude bemint hebben / amavissem , gall. *j'aurois aimé* ; ghy sout / &c.

Modus imperativus.

Quo imperamus , permittimus , rogamus.

Dat ick beminne ; bemint / dat hy beminne ; laet ons (vol dat wy) beminnen / bemint / dat sy beminnen ; id est , amem , ama , amet , amemus , amate , ament.

Ultra conjunctionem **Dat** / non differt hic
modus ab indicativi præsentis, nisi in ter-
tia persona singularis, quæ hic per est
primæ.

Modus infinitivus.

Præsens & imperfecti.

Beminnen / amare. desinit semper in **en**
ut græcè in **ω**.

Præteritum.

Bemint hebben. fit ex radice & infini-
tivo auxiliaris **hebbe**.

Futurum.

Te sullen beminnen : fit ex infinitivo
præs: & infinitivo auxiliaris **sal**.

Futurum præteriti mixtum.

Te sullen bemint hebben : ex præterito
infin: & infinitivo auxiliaris jam dicti.
Forte ipse conditionalis infinitari posset :
**te souden beminnen / te souden be-
mint hebben / sed nescio cui usui , nisi
rarissimo.**

CA-

CAPUT OCTAVUM.

De Verbo passivo.

Totum fit ex quibusdam auxiliaribus & radice præteriti activi: atque adeò ipsa etiam radix præteriti passivi indidem venit; scilicet ex radice activi & radice verbi substantialis, *ben/ nimirum, ghetweest.* Unde radix passivi in verbo, *heminne/ est hemint ghetweest/ amatus, gall. esté aymé.*

: Indicativi tempus presens.

Fit ex radice activi & auxiliari *wozde*:
*ick wozde/ ghy wordt/ hy wordt/ wy
 worden / ghy-lieden wordt / sy wo-
 den.*

Igitur cum radice:
*ick worde hemint / amor, ghy wordt
 hemint / &c.*

Imperfectum.

Fit ex eadem radice & imperfecto auxiliari, *wozde / scilicet wierdt*:
*ick wierdt / ghy wierde / hy wierdt;
 wy wierden/ ghy-l: wierdt / sy wier-
 den.*

B 3

Hinc:

Hinc:

ick wierdt bemint / *amabar*; ghy wierdt
bemint / &c.

Præteritum perfectum.

Fit ex auxiliari hebbe & radice passivi:
ick hebbe bemint gheweest / *amatus fui*,
gall. *j'ay esté aimé*. ghy hebt bemint
gheweest / &c.

Plusquam perfectum.

Fit ex imperfecto auxili. hebbe / scilicet,
hadde / & eadem radice passivi:
ick hadde bemint gheweest: *amatus
fueram*, gall. *j'avois esté aimé*; ghy hadt
bemint gheweest / &c.

Futurum.

Fit ex auxiliari, sal / & infinitivo passivi:
ick sal bemint worden / ghy sult &c.

Futurum præterito mixtum.

Fit ex eodem auxiliari & præterito infi-
nitivi:
ick sal bemint hebben gheweest / ghy
sult &c.

Con-

Condition. praesens.

Fit ex auxiliari, soude, & infinitivo :
 ick soude bemint worden / ghy soudt
 bemint worden &c.

Condition. praeteritum.

Ex eodem auxiliari & praeterito infinitivi :
 ick soude bemint ghetweest hebben /
 ghy soudt &c.

Imperat.

Dat ick bemint worde / *amir*, wordt
 bemint / *amare*, &c.

Infinit. praesens.

Bemint worden / *amari*.

Praeteritum.

Bemint ghetweest hebben / gall. *avoir*
esté aymé.

Futurum.

Te sullen bemint worden / *amatum iri*.

Reliqua ex activo.

CAPIT. NONUM.

De verbo *Substantiva*, *SUM*.*Indicas. tempus praesens.*

Ick ben / ghy zyt / hy is.
 Wy zyn / ghy-lyeden zyt / sy zyn.

Imperfectum.

Ick was / ghy waert / hy was.
 Wy waeren / ghy-lyeden waeren.

Perfectum.

Ick hebbe gheweest / ghy hebt ghe-
 weest / &c.

Plurimum perfectum.

Ick hadde ghetweest / &c.

Futurum.

Ick sal zyn / vel ick sal wesen / ghy
 sult zyn vel wesen &c.

Et ita reliqua quæ ex radice vel infinitivo
 formantur.

- A C

+ B

Imperat.

Imperas.

Dat ick zij / zijt vel weest / dat hy zij /
 Dat wy zijn vel laet ons zijn &c.

Infinit. presens.

Zijn vel weesen.

Præteritum.

Gheweest hebben.

Futurum.

Te sullen zijn yel weesen.

Et sic de cæteris.

CAPUT DECIMUM

*De formando imperfecto & radice**præteriti.*

Imperfectum, ut antea diximus, est
 duplex; regulare & irregulare. Idem
 autem dicendum est de radice.

Imperfectum regulare fit ex præsentis per
 substitutionem syllabæ de loco e. finalis;
 sic tamen ut si illud durius foret (ex r.

B 5

post

post th/ tk/ p/t) tunc syllaba te. potius
 substituat. ick heminne / amo, ick be-
 minde (olim ick heminnedi) amabam:
 ick vissche / piscor, ick visschte : ick
 maecte / ick maechte : ick doope / ick
 doopte : ick ruste / ick ruste / loco
 rustede : ut olim.

Radix regulariter sit ex praesenti per sub-
 stitutionem litteræ t. loco e. finalis, &
 per præfixionem augmenti ghe ad ini-
 tium. ick wandele / ambulo; ghewan-
 delt gall. *promène.*

Excipe verba composita ex præpositione
 per se non stante; illa enim augmentum
 rejiciunt : ick heminne / ick hebbe he-
 mint.

Verba ex alijs præpositionibus aut vocibus
 per se stantibus conflata illud non reji-
 ciunt, sed imponunt inter ipsam illam
 vocem & verbum : wpt-jaghen / wpt-
 ghe-jæghit.

Hujusmodi imperfectum regulare & radi-
 cem regularem sortiuntur verba à no-
 minibus derivata, item omnia simplicia
 plusquam dissyllaba cum suis compositis.
 ick heminne / à nomine minne /

27
amor: ick vreesse / à nomine vreesst / *timor*.
wandele / meditere &c.

Item regulare imperfectum & radicem
sortiri censenda sunt quæ non excipiun-
tur in indiculo excipiendorum, qualis
texi posset. Atque en tibi quoddam il-
lius specimen, in quo non omnis adhuc
regularitas desideratur.

CAPUT SECUNDUM.

Indiculus verborum irregularium.

Monosyllaba.

Ghen / *ire*; imperf. gonght; rad. ghe-
gaen.

Staan / *stare*; imp. stondt; rad. ghestaan.

Slaen / *percutere* pro slaghen; slaeght;
gheslaghen vel gheslegghen.

Sien / *videre*; saght; ghesien.

Doen / *facere*; dede; ghedaen.

Zijn vide wesen.

Disyllaba in quibus a est figurativa.

Braeden / *assare*; braedde; ghebraeden.

Laden / *onerare*; laedde; gheladen.

Raden / *konsulere, conijcere*; raedde; gheraden.

Blasen / *flare*; blaegde; gheblasen.

Gzaben /

Graeven / fodere; graefde; ghegraven.

Varen / navigare, valere; haerde vel voer; ghebaren.

Slaven / dormire; slaeyte vel stiep; gheslaven.

Vallen / cadere; viel; ghevallen.

Laten / finire; liet; ghelaten.

Draeghen / ferre; droegh; ghedraeghen vel ghedreghen.

Lacchen / ridere; loegh; ghelacchen.

Hanghen / pendere; hongh; ghehanghen.
Similiter hanghen / capere; &c.

De Dyck cum figurat. e.

Nemen / capere; nam; ghenomen.

Climmen / ascendere; clam; gheclommen.

Swoennen / natare; swan; gheswoennen.

Stelen / furari; stal; ghestolen.

Bebelen / iurare; bebal; bebolen.

Ghoden / constare; ghaldt; ghegholden.

Smelten / liquefcere vel liquescere; smalt; ghesmolten.

Droncken / bibere; dranck; ghedroncken.

Schencken / gall. verser; schanck; gheschoncken.

Bencken / infimo labi deorsum; sanck; ghebencken.
Senghen /

Zenghen / *canere*; sangh; ghesonghen.

Stencken / *facere*; stanch; ghestoncken.

Blencken / *splendere*; blanch; ghebloncken. Ita etiam **clencken** / *clangere*; sprenghen / *saltare* &c.

Sterben / *mori*; starf; ghestorben.

Bersten / *crepare*; barst; gheboffen.

Werpen / *proicere*; warp; gheworpen.

Brenghen / *adserte*; bracht; ghebracht.

Dencken / *cogitare*; daght; ghedoght. &c.

Pleraque horum in imperfecto pro a etiam o. admittunt: bracht / boght &c. quædam etiam te: wierp / stierf &c. sic etiam

Helpen / *juvare*; help vel hiehp; gheholpen.

Eten / *comedere*; at; gheeten.

Gheben / *dare*; ghaf; ghegheben.

Lesen / *legere*; las; ghelesen.

Steken / *trudere*; stack; ghesteken.

Weten / *scire*; wist; gheweten.

Wesen / *esse*; was; ghewest.

Hebben / *habere*; hadde; ghehadt.

Segghen / *dicere*; sepde; gheseyt pro seghde / gheseght.

Legghen / *ponere*; leyde; gheleyt pro legghde / gheleght.

e & i

e. & i. sicut valde affines sunt litteræ, ita etiam verba quæ eas habent pro figurativis. patet in præcedentibus collatis cum ijs quæ sequuntur.

Disyll. cum figur. i.

Binden / *ligare*; bandt; ghebonden.

Binden / *invenire*; bandt; ghebonden.

Winden / *involvere*; wandt; ghebonden.

Winnen / *lucrari*; wan; ghewonnen.

Be-ginnen / *incipere*; began; beghonnen.

Krimpen / *contrahi*; cramp; ghecrompen.

Nisi mavis scribere **Krimpen** / sicut antea scripsimus **Drencken** / **shencken** &c. quæ hic scribi possent, **Dzincken** / **shincken**. Horum regulam sequitur verbum **senden** / *mittere*, quod scribi posset **senden** vel **sinden**.

Senden / sandt; ghesonden.

¶ Cæterum omnia hæc etiam o. habent in imperfecto; **sondt** / **won** / **bondt** &c. **be-ginnen** etiam **beghost** / tam in imperf. quam pro rad.

Ligghen / *iacere*; lagh; ghelegghen.

Sitten / *sedere*; sat; gheseten.

Disyll.

Disyll. cum fig. o & diphthongis ex o.

Comen / venire ; quam ; ghecomen.

Worden / fieri ; wierdt ; gheworden.

Roepen / clamare ; riep ; gheroepen.

Soecken / querere ; soght ; ghesoght.

Coopen / emere ; coght ; ghecoght.

Loopen / currere ; liep ; gheloopen.

Stooten / trudere ; stiet ; ghestooten.

Houden / tenere ; hielt ; ghehouden.

Bouden / plicare ; boudde ; ghebouden.

Disyll. cum figur. diphthongis.

p.

Rijden / pati ; leed ; gheleden.

Similiter rijden / vehi : snijden / scindere ;
strijden / certare &c. & generaliter omnia
irregularia habentia hanc characteristicam.

Krijghen / adipisci ; kreegh ; ghekreeghen.

Blijcken / liquere ; bleek ; ghebleken.

Schijnen / lucere ; scheen ; gheschenen.

Rippen / purgere ; neep ; ghenepen.

Risfen / suffurgere ; rees ; gheresfen.

Briten / mordere ; beet ; ghebeten.

Blijben / manere ; bleef ; ghebleven.

Ex quibus collige de his : nijghen / in-
clinari : swijghen / tacere : strijcken / mil-
cere

cere: **w**stkenedere : **berdwijnen** / **disparere** :
ynpen / **tibiatis inflare** : **wjten** / **imputare** :
dyben / **minare** : **schryben** / **scribere** : **wj-**
ben / **fricare** &c.

te & up.

Riecken / **olfacere** & **olere**; **roock**; **gheroken**.
Bieden / **offerre** ; **hood**; **gheboden**.

Similiter sieden / **lixare** vel **bullire** : **blie-**
den / **fugere** :

Kiesen / **eligere** : **hoos** ; **gherosen** :

Ita etiam verliezen / **gelare** : **sed verliezen** /
perdere, **habet verloos** vel **verloos** ; **verlo-**
ren.

Dupken / **occultare** vel **latere**, **doock** ; **ghe-**
doken.

Bupghen / **infectere** vel **infecti** ; **boogh** /
gheboghen.

Similiter supghen / **fugere** &c.

Cruppen : **serpere** ; **croop** ; **ghetropen**.

Ita etiam suppen / **ligurire** &c.

Slunten / **claudere** ; **floot** / **ghesloten**.

Stupven / **pulveris instar volare** ; **stoof** :
ghestoven &c.

C A-

CAPUT DUODECIMUM.

De Verbalibus.

Sicut latinè verbalia formantur in *or*; *trix* & *io*: ita teutonicè in *er* vel *aer* / *erſſe* / & *inghe* vel *niſſe*. *Wandelæc* / *ambulator*; *waſſcherſſe* / *lotrix*; *helijder* / *confessor*; *belijdinghe* vel *belijdinghe* / *confefſio*. Cæterum *er* / fit ex monosyllabis & diſſyllabis eorumque compositis: *aer* ex plurium ſyllabarum verbis.

CAPUT DECIMUM-TERTIUM.

De Participio.

Frequens apud Teutones eſt participij uſus, non ſecus ac apud Græcos. Formatur autem ex infinito verbi correfpondentis: ſingula nimirum participij tempora ex correfpondente tempore infinitivi, id eſt, præſens ex præſente, præteritum ex præterito, futurum ex futuro; idque facillimo negotio, addendo ad infinitivum

C

ſylla-

34
syllabam de; sic tamen ut si adsit auxiliare,
illius infinitivo istud, de / adjiciatur.

Part. præsens. *beminnende / amans.*

Præt. *bemindt hebbende*, gall. *ayant
aymé.*

Fut. *beminnen sullende / amaturus.*

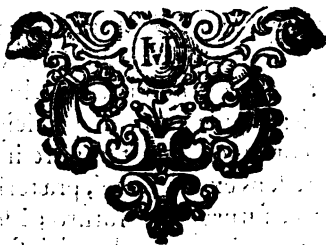
Passivum: part. præf. *bemindt woꝝdende.*

gr. *φιλούμενος.*

Præt. *hebbende bemindt gheweest /
amatus.*

Fut. *sullende bemindt woꝝden /
amandus.*

Brevitatis causa omittuntur reliqua tem-
pora (quæ ex correspondentibus infi-
nitivi formari possent) quia parum uti-
lia.

CA5

CAPUT DECIMUM-QUARTUM.

De Adverbio.

Adverbia sæpè derivantur ab adjectivis cum terminatione in *lijk* : *claer* / *clarus* ; adv. *claerlijk* / *clare*. Sed sicut adverbialiter etiam dicitur *claer* / *clare*, adeò ut adverbium conveniat cum neutro genere adjectivi; ita notandum, hoc passim fieri, quod adjectiva forment adverbia sibi in neutro genere similia : imò adjectivum in neutro genere expressum fermè semper simul est adverbium.

Adverbia quædam loci derivantur à præpositionibus ; si his littera *n*. præfigatur & terminatio eis detur in *n* : sic ex his præpositionibus, *in* / *upt* / *over* / *achter* / fiunt sequentia adverbia, *binnen* / *bupten* / *boben* / *bachten* : quamquam *achter* / sit etiam adverbium, uti & *onder* : *heneden* / eadem ratione sit ex *neder*.

Adverbia ex adjectivis facta recipiunt gradus comparationis, idque prorsus ad instar adjectivi in neutro genere. *clær / clarè, clærder / clarius; clærst / clarissimè.*

CAPUT DECIMUM-QUINTUM.

De Conjunctionibus & interjectionibus.

CUm conjunctiones & interjectiones nihil in lingua teutonicâ regant; nihil investigandum est in ijs nisi significatio, quam lexica satis exhibent.

CA

CAPUT DECIMUM-SEXTUM.

De Accentu.

Accentum admittit lingua hæc non in ultima tantum, penultima & antepenultima dictionis syllaba; sed & in quarta ac quinta, forte etiam sexta, à fine. Exempla: *berstaen / heminnen / wãndelen / óber-draghen / óber-ghedraghen.*

Verumtamen sicut in his duabus ultimis dictionibus penultima quendam accentum euphonicum habet; ita fit semper dum accentus tonicus & principalis à fine recedit ultra antepenultimam.

Cum græcis in hoc conveniunt Teutones quod accentum à quantitate, etiam in penultimâ, distinguant secus ac latini moderni: patet in *Schóen-maerker* / ubi penultima est longissima, tamen sine accentu.

C 3

Sed

Sed unde scimus ecquæ syllaba accen-
tum habeat ? oppidò facile.

Omnia vox teutonica simplex & pri-
mitiva (id est, nec composita nec ali-
unde derivata) accentum habet in prima
syllaba : **Drağhen / wandelen** &c.

Vox derivata servat accentum in eâ-
dem syllaba, in quâ cum habebat sim-
plex, **ghewandelt**.

Vox composita ex pluribus servat ac-
centum illius vocis quæ in compositio-
ne præponitur : **Schoen-maecker / iijt-
jaghen**.

Nisi dum prima vox est una ex istis
præpositionibus quæ per se non stant :
tunc enim accentus cadit in vocem quæ
in compositione talem præpositionem se-
quitur : **verstern / ontbinden** ; ejuſdem
naturæ est præpol. **onder** : **onder-win-
den**.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM.

De Constructione.

Hæc sola in Teutonum Syntaxi notanda sunt.

1. Adjectivum genere & numero cum substantivo concordat, ubi illud se habet uti hujus determinatio (dialecticis loquor) id est, ubi inter illa nil intercedit: puta, nec verbum *is* / nec relativum *de welke* / *die* &c. Aliàs invariatum manet in neutro genere numeri singularis: *den godt-breefenden man* / *ende de godt-breefende vrouwe* / *zijn alleen prijfelijck*; *vir timoratus* & *mulier timorata soli laudandi sunt.*

2. Relativum *de welke* / *die* &c. semper genere & numero cum substantivo concordat. *Het gheloft het welck ston is* / *maecht een saeck*

B 4

3. Loco

recht die trom is. Notum adagium.

3. Loco casuum Teutones præpositio-
nibus utuntur. Præpositio, van / ge-
nitivo & ablativo servit, ut gallicum,
de; aen. verò dativo, ut gallicum,
à: t'woordt van Godt is aen de
weert vercondicht van de Apo-
stels; *verbum Dei mundo annuntiatum est
ab Apostolis*. Patet autem ex dictis supe-
rius; rectè pro, t'woordt van Godt/
dici t'woordt Godts / vel Godts
woordt. Cæterum præpositio aen ibi-
dem & ubique tutò omittitur.
4. Dum genitivus qui à substantivo re-
gitur, quodammodo naturam habet
adjectivi; Teutones nominativo utun-
tur, & illum præfigunt substantivo
quod regit, atque ex utroque unam
constant dictionem: *Goudt-smidt* /
quali *Aurarius-faber*; *wijn-glas* / *vina-
rium vitrum*; *School-meester* / *Ludi-
magister*.
5. Nominativus verbi nunquam ipsi
verbo includitur, nisi in secunda per-
sona

sona imperativi : quapropter exertim
semper exprimendus est, saltem (ut fit
in impersonalibus) per articulum het /
vel vocolam men / correspondentem
gallicæ on : het reghent / pluit ; men
seghht / gall. on dit ; ick wandele / am-
bulo.

6. Voculæ gallicæ y, correspondet teu-
tonica er ; voculæ en, eadem cum ad-
dita, van aut af : denique conjuncti-
unculæ ne quæ negationi inservit, en
respondet. Exemplum omnium est ;
ick was er / ende en cost er niet van
gheraken ; i'y estoy & ne scavooy m'en
aller.

42
CAPIT. DECIMUM-OCTAVUM.

De Ordine.

Constructionis ordo apud Teutones
nimè delicatus est, nec temerè in-
vertendus. Primo loco ponatur nomina-
tivus verbi, dein verbum, sequatur ca-
sus quem verbum secundum constructi-
onem latinam regeret, denique adver-
bium vel quod adverbij loco est.

**Ick beminne Godt seer en uyt heel
mijn hert / diligo Deum plurimum & ex
toto corde meo.**

Ubi obiter nota in heel mijn hert / quod
substantivum adjectivo postponatur ;
quemadmodum fit generaliter.

Si verbum illud secundum locum occu-
pans sit auxiliare, ipsum verbum prin-
cipale in finem rejiciatur : ick sal den
Heer benedijden. / benedicam Domino.

Similiter in finem rejiciatur omne verbum infinitivi modi : ick wil den Heere dienen; *volo Domino servire.*

Hij heeft beloft sijne dienaers te helpen en by-te-staen / *pollicitus est servos suos juvare*; gall. *il a promis de secourir ses serviteurs* :

Ubi nota particulam , te / correspondentem gallicæ , de , nonnunquam præfigi verbo infinitivo , & in eo dirimere compositionem.

Quod quandonam fiat , is conjiciat qui hæc supplere, accurare, & illustrare voluerit.

Sic vos non vobis — — —

F I N I S.

any other...
...
...

...
...
...

...
...
...

...
...
...

— — — — —

...
...
...